

2009-05-14

Landsantikvarie Håkan Liby
Dnr Le 387/2009

Kulturdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Yttrande över Kraftsamling! – museisamverkan ger resultat. Slutbetänkande från museikoordinatorn (SOU 2009:15)

Upplandsmuseet, länsmuseum för Uppsala län, har tagit del av slutbetänkande från museikoordinatorn *Kraftsamling! – museisamverkan ger resultat* och vill genom styrelse och tjänstemän yttra sig över vissa för länsmuseumverksamhet relevanta delar i utredningstexten. Vi finner det tillfredsställande att museisektorns komplexa samhällsuppdrag och verksamhet utretts separat, vid sidan av Kulturutredningens betänkande.

Vi konstaterar inledningsvis att museikoordinatorns uppdrag och slutbetänkande i första hand gäller de statliga museerna men vissa delar inkluderar hela museisamhället och några frågor är direkt kopplade till länsmuseumernas uppdrag.

Museikoordinatorfunktionen behövs

Upplandsmuseet ställer sig positivt till inrättandet av en samordnande instans för museisektorn. Detta kan bli motsvarigheten till det professionella "museiverk" vi länge saknat. Riksantikvarieämbetets och Statens kulturråds olikartade krav och förväntningar på länsmuseumerna har många gånger blivit svåra att hantera i praktiken. Dessa har i sin tur inte alltid överensstämmt med huvudmannens/huvudfinansiärens (= landstinget i Upplandsmuseets fall) uppdrag.

En samordningsfunktion skulle, vilket utredningen visar, bidra till minskat dubbelarbete och mer effektivt resursutnyttjande. Detta skulle i sin tur på sikt medföra att personella resurser frigörs för högkvalitativ kärnverksamhet.

Upplandsmuseet anser dock att inrättandet av en effektiv och välfungerande museikoordinatorfunktion kräver ekonomisk förstärkning och inte kan ske på bekostnad av idag befintliga bidrag och stödfunktioner till länsmuseumerna. Länsmuseumernas så kallade utvecklingsbidrag får således inte äventyras!

Museikoordinatorfunktionens placering

Organisationsfrågorna får inte äventyra den samordningsfunktion som länsmuseumerna och museisektorn i sin helhet behöver snarast. Kulturutredningens betänkande

UPPLANDSMUSEET

föreslår att museikoordinatorfunktionen placeras i förvaltningsmyndigheten för Historia, samtid och livsmiljö. Teoretiskt sett är detta logiskt men Upplandsmuseet konstaterar att den skisserade myndigheten blir synnerligen omfattande, genomförandet blir en vittgående process som kräver lång omställningstid och därför inte är möjlig att överblicka.

Samspel kulturmiljö – museiverksamhet

Upplandsmuseet ser med tillfredsställelse att museikoordinatorns slutbetänkande berör samspelet kulturmiljö och museiverksamhet. Det är av största vikt att roller, ansvar och relationer mellan den statliga nivån genom länsstyrelserna, övriga aktörer och länsmuseum tydliggörs för att på så sätt förbättra det viktiga kulturmiljöarbetet i samhället.

Här pekar utredningen på den kraft det skulle innebära att på central nivå sammanfoga Riksantikvarieämbetet och samordningsfunktionen av museer.

Upplandsmuseet tillstyrker denna tes, med reservation för de praktiska problem som uppstår kring tillskapandet av en sådan omfattande organisation som kulturutredningens betänkande föreslår.

Länsmuseernas breda verksamhet

Upplandsmuseet konstaterar att museikoordinatorns slutbetänkande i mycket ringa grad uppmärksammar länsmuseernas breda uppdrag i samhället, som omfattar kunskapsinsamling, kulturmiljöfrågor, förmedlingsverksamhetens alla yttringar och museet som resurs och partner i diverse samhällsprocesser. Det bör även noteras att länsmuseerna sedan lång tid tillbaka har axlat en regional service- och ansvarsroll gentemot museer, stiftelser och föreningar inom kulturarvssektorn samt hembygdsrörelsens organisation (förbund och föreningar).

Den regionala nivån inom kulturarvssektorn upprätthålls av länsmuseerna på ett, i internationella sammanhang, unikt sätt. Länsmuseerna utgör regionala kunskaps- och bildningsinstitutioner. Upplandsmuseet utgår att den nya kulturpolitiken skall säkerställa den kulturella infrastruktur som läns- och regionmuseum utgjort sedan 1970-talet.

Strategier för insamling – inte för gallring

Museets samlingar är grundbulten i verksamheten och från dessa utgår kunskapsuppbyggnad, forskning och förmedling. Det är samlingarna och möjligheten att utvinna kunskap ur dessa som skiljer museet från andra kulturinstitutioner. Samlingarna får därför aldrig beskrivas som en belastning.

Upplandsmuseet anser inte att gallringsfrågorna är det primära att föra fram i genomlysningen av museernas verksamhet, däremot bör strategier för insamling diskuteras och problematiseras på bred front.

Vi vill betona vikten av att en samordning (museikoordinatorfunktionen) kommer till stånd gällande frågor kring samlings- och föremålsvård som bland annat fångar upp de erfarenheter som finns i museisektorn (avsnittet 5.4.1), allt för att systematisera spridandet av kunskap och nya forskningsresultat inom området.

Forskningen vid läns museerna måste stärkas

Läns museerna är, i likhet med andra museer, kunskapsinstitutioner som förvaltar, och ständigt förvärvar nytt kunskapsstoff. För att museet skall bli trovärdigt i forsknings- och kunskapssamhället måste den vetenskapliga kompetensen säkras.

Upplandsmuseet anser att forskningen vid läns museerna är en strategisk framtidsfråga som måste lyftas, vilket museikoordinatorns slutbetänkande berör kortfattat.

Upplandsmuseet vill peka på de mycket positiva erfarenheter som dokumenterats i samband med utvärderingen av Nordiska museets forskarskola, vilken fungerar som en mycket bra modell att bygga vidare på.
(Nordiska museets forskarskola. Utvärderingsrapport. 2008)

Ansvarsmuseirollen

Utredningen föreslår att ansvarsmuseirollen avskaffas. Upplandsmuseet finner att de så kallade ansvarsmuseerna i vissa fall bistått läns museerna med särskild service. Vilka konsekvenser får det i praktiken när ansvarsmuseirollen tas bort?

Nordiska museet har visat att SAMDOK-sekretariatet är en gemensam resurs kopplad till ansvarsmuseirollen. Denna funktion är mycket viktig för museernas samtidsdokumentation och har under åren svarat för samordning, samarbete, fortbildning och metodutveckling vad beträffar dokumentation och kunskapsuppbyggnad av samtida kulturyttringar och -processer.

Upplandsmuseet är sedan lång tid tillbaka aktivt när det gäller samtidsundersökningar och vill därför peka på behovet av samordning och metodutveckling på detta viktiga område vilket utredningen inte nämner. Möjligen kan samordning av SAMDOK-frågorna integreras i den föreslagna museikoordinatorfunktionen.

Upplandsmuseet vill kraftfullt understryka att det finns avgränsade expertfunktioner som kan handhas av annan part än museikoordinatorn eller centrala institutioner, till exempel ett läns museum.

K-samsök

Upplandsmuseet driver tillsammans med Nordiska museet projektet *Primus* som *utveckling* vilket innebär informations-spridning om och utveckling av museidatabasen

Primus, vilken vi funnit vara det ultimata alternativet för att kunna hantera ett omfattande museimaterial.

Vi vet att svenska museer idag använder en rad olika databaser och att samordningen under åren varit så gott som obefintlig. Därför anser Upplandsmuseet att museikoordinatorns redan förverkligade projekt K-samsök är mycket lovvärt. Vi tycker också att projektets placering på Riksantikvarieämbetet är den bästa lösningen.

K-samsök innebär att museernas databaser kan nyttjas mer effektivt och göra nytta i ett brett samhällsperspektiv; i skolan, inom forskningen, för folkbildningen, turismverksamhet, regional utveckling och givetvis för den enskilda individen.

ABM-samverkan

Upplandsmuseet anser att ABM-tanken måste hållas vid liv, oavsett hur de så kallade sfärerna som skisseras i kulturutredningens betänkande utformas. Vi ser med oro på betänkandets förslag om sfärer, vilket splittrar den vedertagna ABM-idén organisatoriskt sett.

Det bör även betonas att ett museum i sig är en ABM-institution, det vill säga museet förvaltar omfattande arkivsamlingar och bibliotek (för läns museernas del ofta en omistlig lokal/regional samling).

Riksförbundet Sveriges museer

Upplandsmuseet noterar att Riksförbundet Sveriges museer, museernas gemensamma branschorganisation, i slutbetänkandet föreslås få ansvar för stora frågor som kompetensutveckling, vidareutbildning etc.

Vi anser emellertid att det i nuläget är svårt att ta ställning till det unga riksförbundets fortsatta utveckling, därför krävs en utredning som tydligt pekar på rollfördelning mellan museikoordinatorfunktionen och Riksförbundet Sveriges museer.

Stiftelsen Upplandsmuseet
dag som ovan

Ulf Schmidt
museistyrelsens ordförande

Gunilla Oltner
museistyrelsens vice ordförande

Håkan Liby
museichef